

MÜQAYİSƏLİ DİLÇİLİK

ARZU CABAROVA*

ALMAN VƏ AZƏRBAYCAN DİLLƏRİNDƏ SİFƏTİN LEKSİK-SEMANTİK VƏ QRAMMATİK XÜSUSİYYƏTLƏRİNİN MÜQAYİSƏSİ

XÜLASƏ

Məqalə alman və Azərbaycan dillərində sifətin leksik-semantik və qrammatik xüsusiyyətlərinin müqayisəli tədqiqinə həsr edilib. Hər iki dildə sifət həcminə görə isim və feildən sonra üçüncü ən böyük nitq hissəsidir. Araşdırmanın nəticələrinə görə, hər bir dil sistemi oxşarlıqlarla yanaşı səciyyəvi xüsusiyyətlər də bürüzə verir. Azərbaycan dilində isimlə ifadə olunan xeyli sayda anlayışlar alman dilində düzəltmə sifətlərlə ifadə olunduğundan, alman dilində sifətlərin sayı daha çoxdur. Eləcə də morfoloji nöqteyi-nəzərdən alman dilində sifətin qrammatik xüsusiyyətləri Azərbaycan dili ilə müqayisədə daha zəngindir.

Açar sözlər: *leksik-semantik təsnifat, sifətin hallanması və dərəcəsi, qısa forma.*

Alman və Azərbaycan dillərində sifət həcminə görə isim və feildən sonra üçüncü ən böyük nitq hissəsidir. Sifətlər obyektiv reallıqda sərbəst şəkildə təzahür etməyən, cisim və hadisələrdə müşahidə olunan əlamətləri, keyfiyyətləri, xüsusiyyətləri və münasibətləri bildirmək üçün istifadə olunan sözlərdir. Ümumiləşdirici təfəkkür, spesifikləşdirmə və ya analitik abstraksiya prosesində sifətlər reallıqda ayrılmaz şəkildə bağlı olduğu obyektlərdən və onların digər xüsusiyyətlərindən müəyyən dərəcə təcrid olunur və şüurumuza əlamət və ya keyfiyyət kimi həkk olunur [Sommerfeldt, Starke: 1988, s.136-137]. Bu cür xüsusiyyətlər insanlara (*gözəl* xanım), əşyalara (*ağır* daş), hadisələrə (*amansız* müharibə), proseslərə (*sürətli* addımlar) və s. aid olunur.

Sifət alman dilində *das Adjektiv* adlanır. Bu termin latın dilindən (adiectivum) alman dilinə keçib və hərfi tərcümədə təqribən əlavə edilmiş “ad-söz” (das Hinzugefügte) adlanır. Latın dili də *adiectivum* sözünü yunan dilindən (epiteton (epitheton) 'das Hinzugefügte') götürüb. Bəzən sifəti həm də *Eigenschaftswort* (xüsusiyyət bildirən söz), *Artwort* (bədi söz), *Wiewort* (necəlik bildirən söz) və ya *Beiwort* (təqribən *yan(in)dakı söz*) adlandırırlar. Sifət alman dilinin ümumi lüğətinin təqribən dördü birini təşkil edir [Glück: 2010, s.268]. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, türk dilində də sifətin ikinci adı “*ön ad*”dır (müqayisə et: *Beiwort*). Görünür, bu türk dilləri üçün universal olan dil hadisəsindən - təyinedicinin təyin ediləndən öndə gəlməsindən - irəli gəlir. Azərbaycan dilində isə ismin necəliyini bildirən söz “sifət” adlanır. Bu halda “sifət” sözü metafora da sayıla bilər. Azərbaycan dilində “sifət” sözünün “insanın üzü” və “ismin necəliyini bildirən nitq hissəsi” kimi mənaları ilə yanaşı, həm də “bir şəxsi və ya şeyi başqalarından fərqləndirən hal, surət, keyfiyyət” mənaları da var [Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti: 2006, IV c., s.112]. “Sifət” sözünün bu mənası başqa dillərdə də özünü göstərir:

Mərdlik insana yaraşan ən gözəl sifətlərdən biridir [Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti: 2006, IV c., s.112].

* Azərbaycan Dillər Universiteti, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, jabarova@hotmail.com

Wenn Europa für uns ein Gesicht bekommen soll, müssen wir mit Europa viele Gesichter verbinden. Davon ist viel zu sehen auf dem Bild [Redensarten Index].

Im Leben geht es immer darum, eine gute Show zu liefern, ob man nun sein wahres Gesicht zeigt oder nicht [Redensarten Index].

*...в душе сверкнула надменная радость и жестокое, веселое счастье от ощущения боевой грубой силы, словно **лицо** войны изменилось, стало иным, не искаженным одной лишь мукой и ненавистью... [Гроссман: 1990, s.287]*

Misallar göstərir ki, Azərbaycan dilində nitq hissəsi kimi sifətin adı metaforadır.

Müqayisə olunan dillərdə sifətlər leksik-semantik təsnifatına, qrammatik xüsusiyyətlərinə görə müəyyən dərəcə fərqlənir. Əvvəlcə alman və Azərbaycan dillərində sifətin leksik-semantik cəhətdən təsnifatına nəzər salaq.

Q. Helbig və Y. Buşa alman dili sifətlərini iki böyük qrupa və bir neçə altqrupa bölür. Əsas iki qrupa əlamət (xüsusiyyət) bildirən (qualitative Adjektive) və başqa obyektlərlə olan əlaqəni əks etdirən (relative Adjektive) sifətlər daxildir [Helbig, Buscha: 1996, s.309].

Duden qrammatikası alman dilində sifətlərin semantik təsnifatını aşağıdakı kimi verir:

- insan və ya bir şeyə (Sache) aid olan keyfiyyət bildirən (qualifizierende)

sifətlər:

rəng (Farbe): grün, rot, gelb;

forma (Form): rund, eckig, oval, weit, hoch, lang, quadratisch;

dad, iy (Geschmack / Geruch): süß, sauer, bitter (müəllif: aromatisch);

ton (Ton): laut, leise, piepsig, schrill;

səth (Oberfläche): rau, glatt, uneben;

temperatur (Temperatur): kalt, warm, heiß;

estetika (Ästhetik): schön, häßlich, eckelhaft;

mənəviyyat (Moral): gut, schlecht, böse;

intellekt (Intellekt): klug, dumm, witzig;

məkan ölçüsü (räumliche Dimension): hoch, breit, tief, dick, flach;

zaman ölçüsü (zeitliche Dimension): früh, spät;

doğruluq dərəcəsi (Wahrheitsgehalt): angeblich, wahrscheinlich

- aidiyyət bildirən (relationale) sifətlər:

coğrafiya (Geografie): asiatisch, afrikanisch, continental;

ölkə, xalq, dil (Staat/ Volk / Sprache): englisch, französisch, spanisch;

din (Religion): katholisch, evangelisch, islamisch;

dövr (Epoche): römisch, mittelalterlich, romanisch, romantisch, ehemalig;

peşə (Beruf): ärztlich, polizeilich, richterlich;

sahə (Bereich): wirtschaftlich, staatlich, technisch, wissenschaftlich;

zaman (Zeitpunkt): heutig, gestrig, letztjährig;

məkan (räumliche Lage): dortig, vordere, linke;

material (Stoff): golden, hölzern

- kəmiyyət bildirən sifətlər (Zahladjektive/ quantifizierte Adjektive): eins, zwei, drei; erster, zweite, dritte; unzählige, andere [Kunkel-Razum, Münzberg: 2009, s.339-340].

U.Engel sifətlərin beş semantik qrupunu fərqləndirir:

- say və miqdar bildirən sifətlər (quantifikative Adjektive): viel, wenige;

- situativ sifətlər (referentielle Adjektive)- zaman, məkan, ardıcılıq bildirən Sözlərlə yanaşı, sıra sayları da bu sərəya aiddir: dortig, damalig, obig;
- keyfiyyət, xüsusiyyət və ya material bildirən sifətlər (qualitative Adjektive): alt, blond, frisch, mutig, hölzern, irden;
- sinfi mənsubiyyət bildirən (klassifikative Adjektive): ärztlich, kommunal, parlamentarisch;
- mənşə (kök) bildirən (Herkunftsadjektive): norwegisch, sibirisch, Stuttgarter [Engel: 1996, s.560]

Bir sıra ədəbiyyatlarda hissə fərqləndirilən sifətlər (sensorisch) qrupu keyfiyyət bildirən (dəyərləndirici) sifətlər (qualifizierend/bewertend) qrupundan ayrı verilir. Sensor sifətlər qrupuna rəng, forma, dad və iy, səs yüksəkliyi və ton, toxunma hissi (Tastsinn), miqdar (Anzahl) bildirən sifətlər, dəyərləndirici sifətlər qrupuna isə estetika, mənəviyyət, intellekt, fiziki durum və ölçü bildirən sifətlər aiddir [Schülerlexikon - Lernhelfer].

Azərbaycan dilində sifətlərin leksik-semantik təsnifatlarında çox da böyük fərqlər nəzərə çarpmır. Q. Kazımov sifətləri əlamət və keyfiyyət bildirmələrinə görə iki qrupa ayırır və hər qrupu ayrılıqda təsnif edir:

- əlamət bildirən sifətlər:
  - rəng bildirənlər: qırmızı, sarı, yaşıl, ağ;
  - insanın və başqa canlı və cansız varlıqların xarici, cismani xüsusiyyətlərini bildirənlər: lal, kar, kor, daz, qəşəng, çirkin;
  - həcm, ölçü bildirənlər: dar, gen, uzun, gödək, alçaq, böyük;
  - keyfiyyət bildirən sifətlər:
    - dadbilmə, eşitmə, duyğu, lamisə ilə dərk edilən keyfiyyətləri bildirən: şirin, turş, soyuq, isti, ağır, yüngül;
    - xasiyyət, psixoloji vərdiş və vəziyyət bildirənlər: ağıllı, dəli, tənbel, lovğa, cəsur, ədəbsiz;
    - ümumi keyfiyyət, hal-vəziyyət bildirənlər: yaxşı, pis, narahat, məmnun [Kazımov: 2010, s.98-121].

F.İsayeva B.Xəlilova istinad edərək əsli sifətlərin aşağıdakı leksik-semantik qrupunu göstərir:

- rəng bildirənlər;
  - məkan, ölçü və həcm bildirənlər;
  - dad və lamisə üzvləri ilə hiss edilən əlamətləri bildirənlər;
  - insan və heyvanların xarici görkəmi ilə bağlı xüsusiyyət və keyfiyyətlə bildirənlər;
  - xasiyyət, daxili keyfiyyət, psixoloji xüsusiyyət və ümumi əlamət və keyfiyyət bildirənlər;
  - çəki əlaməti bildirənlər [İsayeva: 2007, s.107].
- Z.Əliyeva türk dilləri sistemində sifətlərin leksik-semantik təsnifini verir:
- rəng bildirən sifətlər;
  - həcm, ölçü, məsafə və çəki bildirən sifətlər;
  - şəxs və əşyaya aid əlamət, psixoloji vəziyyət bildirən sifətlər;
  - hal-vəziyyət bildirən sifətlər [Əliyeva: 2012, s.61-142].

Əlbəttə, həm alman, həm də Azərbaycan dilində sifətlərin daha təfsilatlı təsnifatını aparmaq olar. Amma bu, məqalədə məqsədimiz deyil. Bizi bu bölgülərdəki necəlik bildirən sözlərin ifadə olunmasındakı ümumiliklər və fərqlər maraqlandırır. Belə ki ismin təyini kimi çıxış edən sözlər əksər vaxtlarda sifətlə ifadə olunsa da, həmişə belə olmur və hər iki dil bu sahədə səciyyəvi xüsusiyyətlər göstərir. Məsələn, rəngləri, səthi, həcmi, ölçünü, məsafəni, hiss üzvləri (dadbilmə, eşitmə, lamisə) vasitəsilə duyulan xüsusiyyətləri (o cümlədən temperatur, səsin tonu), xasiyyəti, psixoloji durumu, hal-vəziyyəti, mənəvi dəyərləndirməni, zamanı və s. ifadə etmək üçün hər iki dildə sifətlərdən istifadə olunur: sürüşkən, (na)hamar, uca, şirin, acı, yumşaq, ilıq, uzaq, ağır, iri, mehriban, iyrənc, şən, məmnun, erkən¹ (yaş dövrü), sonrakı (hadisə); glatt, (un)eben, süß, sauer, leise, laut, hart, weich, kalt, leicht, riesig, nahe, freundlich, eckelhaft, traurig, zufrieden, früh, spät və s.

Cisimlərin formasını ifadə etmək üçün alman dilində sifət, Azərbaycan dilində həm sifət, həm də isim işlənir: ein runder / quadratischer Tisch; girdə, kvadrat stol. Misaldakı *kvadrat* sözü təyin funksiyasını yerinə yetirən isimdir.

İki məfhum arasında əlaqəyə işarə edən sözlər alman dilində sifətlə ifadə olunduğu halda, dilimizdə bu sözlər bəzi istisnalar olmaqla isimlə ifadə olunur. *Azərbaycan dili, alman tarixi, aserbajdschanische Sprache, deutsche Geschichte; Asiya ölkələri, Afrika əhalisi, asiatische Länder, afrikanische Bevölkerung; islam ölkələri, islamische Länder; Roma tarixi, orta əsrlər qanunu, römische Geschichte, mittelalterliche Gesetze; həkimlik peşəsi, həkim məsləhəti, ärztliche Berufe, der ärztliche Rat; iqtisadi durum, dövlət məktəbi, wirtschaftliche Lage, staatliche Schule; taxta körpü, qızıl üzük, hölzerne Brücke, goldener Ring, lakin: azərbaycanlı rəssamlar, aserbajdschanische Maler.*

Aman dilində bir şeyin materialını göstərmək üçün isim ya şəkilçi qəbul edib sifətləşir, ya söz önü qəbul edib isim kimi işlənir, ya da əsas sözə qoşularaq mürəkkəb söz əmələ gətirir: *ein hölzernes Haus, ein Haus aus Holz, ein Holzhaus.* Azərbaycan dilində materialı göstərən söz - isim **-dan**² şəkilçisi qəbul edərək, yenə də isim kimi qalır: *taxta ev, taxtadan ev.*

Alman dilinin səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri sözlərin yanaşı işlənmə bilməsi ilə əlaqədar saysız mürəkkəb sözlərin mövcudluğudur. Bu mənada, yuxarıda göstərilən iki məfhum arasındakı əlaqələri alman dilində həm də iki ismin birləşməsi ilə ifadə etmək olar, məsələn *Wirtschaftslage, Ledertasche* və s.

Kəmiyyət bildirən sifətlərə (Zahladjektive) gəlincə, alman dilində belə sözlər müxtəlif nitq hissələri kimi çıxış edə bilər: kəmiyyət sifətləri (Zahladjektive), kəmiyyət isimləri (Zahlsubstantive), kəmiyyət əvəzlilikləri (Zahlpronomen), kəmiyyət zərfləri (Zahladverbien) [Kunkel-Razum, Münzberg: 2009, s.379; Sommerfeldt, Starke: 1988, s.149-150].

Azərbaycan dilində sadə sifəti bəzən zahiri əlamətinə görə isim və zərfdən fərqləndirmək çətin olduğundan əsasən kontekst daxilində leksik mənaya fikir vermək lazımdır. Bu baxımdan Azərbaycan dilində "hind" sözü maraqlı doğurur. Dilimizdə "hind" sözü çox işlənsə də, Azərbaycan dilinin izahlı lüğətində müstəqil söz kimi deyil, mürəkkəb sözün tərkib hissəsi kimi yer alıb: Hind-Avropa (dilləri, dilçiliyi), Hind okeanı, hindşünas(lıq), hindtoyuğu [Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti: 2006, II c., s.390]. Eyni zamanda bu söz ismi xəbər kimi də işlənmə bilmir və eləcə də isim, yoxsa sifət olduğunu ilk baxışdan müəyyən etmək çətindir. "Hind" sözünü söz birləşmələrinin və ya düzəltmə sözlərin tərkibində nəzərdən keçirərkən,

¹ „Erkən” sözü ismə də aid olduğu üçün sifət kimi qəbul oluna bilər.

onun məhz isim olaraq təyin kimi işləndiyini görürük: *türk mətbəxi, hind mətbəxi; yapon musiqisi, hind musiqisi; Avropa alimləri, hind alimləri; Azərbaycan filmi, hind filmi; Azərbaycan çayı, hind çayı; çinli, hindli* və s.

Alman dilində isimlərdən fərqli olaraq sifətlər kiçik hərflə yazılsa da, yer (şəhər) adları ilə əlaqə yaradan sifətlər böyük hərflə yazılır: *Münchener Stadtverwaltung, Bakuer Straßennamen, Schweizer Käse, Wiener Schnitzel, Frankfurter Würstchen*. Maraqlıdır ki, *Frankfurter Würstchen* qısa olaraq *Frankfurter* adlandırıla bilər, yəni isimdən düzəlmiş sifət yenidən isim yerində işləyə bilər. Azərbaycan dilində bütün sifətlər kiçik hərflə yazılır.

Alman dilində sifət cümlədə təyin rolunda çıxış edərsə və aid olduğu sözdən əvvəl gəlsə, o həmin sözün cinsinə, halına və kəmiyyətinə uyğunlaşaraq dəyişə bilər, yəni sifət şəkilçilər vasitəsilə aid olduğu sözün həm cins əlamətini, həm halını, həm də kəmiyyətini əks etdirir. Sifətin hallanması təkcə aid olduğu sözün halından deyil, həm də onun müəyyənliliyindən asılıdır, daha dəqiq desək, əsas sözün müəyyən olub-olmamasından asılıdır. Bu asılılığa görə sifətin zəif, qüvvətli və qarışıq tipli hallanma növü fərqləndirilir. Artıqlıq vasitəsilə nə qədər çox informasiya ötürülərsə, sifət aid olduğu söz haqqında bir o qədər az eksplisit (açıq-aydın) informasiya verir və əksinə, əgər əsas söz qeyri-müəyyən artıqlıqla və ya artıqlıqsız işlənsə, sifət həmin sözün qrammatik mənalara haqqında daha çox məlumatlandırır [Hentschel: 2010, s.8]. Azərbaycan dilində sifət nə hala, nə cinsə, nə də kəmiyyətə görə dəyişir.

Alman dilində sifətin qısa (unflektiert) forması da var. Bu forma hala, cinsə və kəmiyyətə görə dəyişməz qalır. Sifətin dəyişməz forması bəzi müstəsna hallardan savayı, aid olduğu sözdən əvvəl işləyə bilər. Müstəsna hallara, məsələn, bir-iki alınma rəng adı daxildir: *rosa, orange*. Gündəlik danışmaq dilində bu sifətlər hallana bilər, amma ədəbi dildə onları hallandırmamaq üçün sözün sonuna *-farben* və ya *-farbig* (rəngli) sözü əlavə edilir: *rosafarben, rosafarbig, orangefarben, orangefarbig*. *Beige* rəng bildirən sifət hallana da bilər, hallanmaya da.

Hər iki dildə sifət dərəcələndirilir və onun üç dərəcəsi var. Dərəcələr müqayisə olunan dillərdə fərqlidir. Alman dilində sifətin adi (Positiv), müqayisə (Komparativ) və üstünlük (Superlativ) dərəcəsi var. Başqa obyektlərlə, zaman və məkanla əlaqəni əks etdirən sifətlər dərəcələndirilmir. Alınma rəng adları olan *rosa, orange* kimi dəyişməyən (unflektiert) sifətlər və *beige* sifəti alman dilində dərəcələndirilmir. Azərbaycan dilində sifətin üç dərəcəsi var - adi, azaltma və çoxaltma dərəcəsi. Azərbaycan dilində də başqa obyektlərlə, zaman və məkanla əlaqəni əks etdirən sifətlər dərəcələndirilir.

Sintaktik cəhətdən sifət təyin, predikativ (ismi xəbər) və zərflilik funksiyasında işləyə bilər və insan, əşya, hadisə, keyfiyyət və ya əlaqələri spesifikasiqləşdirməyə, yəni daha yaxından təsvir etməyə xidmət edir [Glück: 2010, s.268].

Alman dilində sifət feil sahəsinə aid olduqda, yəni predkativ və zərflilik rolunda çıxış edəndə, cümlənin özünün təyini (Satzadjektiv) sayılır və bir qayda olaraq qısa formada olur. İsimlə əlaqədar olduqda sifət təyin rolunu oynayır. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, bu zaman o, isimdən asılı olur və onun cinsini, kəmiyyət və hal əlamətlərini əks etdirir, amma sifətin qrammatik cins, kəmiyyət və hallanma şəkliləri (qüvvətli və zəif hallanma) müvafiq ismin kateqoriyasından fərqli olaraq stabil deyil [Sommerfeldt K.-E., Starke: 1988, s.142-145].

Araşdırmanın nəticəsi olaraq qeyd edək ki, sifətin leksik-semantik təsnifatında hər iki dil üçün oxşarlıqla yanaşı, fərqli cəhətlər də özünü göstərir. Azərbaycan dilində isim atribu-

tivləşərək sifət kimi başqa bir ismi təyin edə bilər. Alman dilində isə bu mümkün deyil; isim şəkilçi qəbul edib sifətə çevriləndən sonra başqa bir ismi təyin edə bilər. Düzəltmə sifətlərin hesabına alman dilində sifətlərin sayı artıq ola bilər. Morfoloji nöqtəyi-nəzərdən alman dilində sifətin qrammatik xüsusiyyətləri Azərbaycan dili ilə müqayisədə daha zəngindir.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti, II cild. Bakı, Şərq-Qərb, 2006, 792 s.
2. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti, IV cild. Bakı, Şərq-Qərb, 2006, 712 s.
3. Engel U. Deutsche Grammatik, Heidelberg: Julius Groos Verlag, 1996, 488 s.
4. Əliyeva Z. M. Türk dillərində sifətlərin semantik-funksional və struktur təkamülü. Dissertasiya. AMEA, Nəsimi ad. Dilçilik İn-tu, 2012, 349 s.
5. Glück H. Metzler Lexikon Sprache // Digitale Bibliothek Band 34, Berlin, 2010
6. Helbig G., Buscha J. Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Langenscheidt, 1996, 731 S.
7. Hentschel E. Deutsche Grammatik, Berlin/New York, 2010, 412 S.
8. İsayeva Fəidə Davud qızı. Müxtəlif sistemli dillərdə sifətin leksik-semantik xüsusiyyətləri (Azərbaycan və inqilis dillərinin materialları üzrə). Dissertasiya. Azərb. Döv. Ped. Un-ti, Bakı, 2007, 150 s.
9. Kazımov Q. Müasir azərbaycan dili. Morfologiya. Bakı: Nurlan, 2010, 400 s.
10. Kunkel-Razum K., Münzberg F. Duden 04. Die Grammatik: Unentbehrlich für richtiges Deutsch: Band 4, 2009, 1344 S.

İllüstrativ material

1. Redensarten Index // https://www.redensarten-index.de/suche.php?suchbegriff=Wenn+Europa+für+uns+ein+Gesicht+bekommen+soll%2C+müssen+wir+mit+Europa+viele+Gesichter+verben.+Davon+ist+viele+zu+sehen+auf+dem+Bild+&bool=relevanz&gawoe=an&sp0=rart_ou&sp1=rart_varianten_ou&sp3=bsp_ou
2. Гроссман В. С. Жизнь и судьба. Куйбышев: Кн. изд-во, 1990, 752 с.

Arzu JABAROVA

COMPARISON OF THE LEXICAL-SEMANTIC AND GRAMMATICAL FEATURES OF THE ADJECTIVE IN GERMAN AND IN AZERBAIJANI

SUMMARY

This article is devoted to a comparative study of the lexical-semantic and grammatical features of adjectives in German and Azerbaijani languages. In the studied languages, the adjective is the third largest part of speech after the noun and the verb. As a result of a comparative study of adjectives in both languages, both similarities and distinctive features of each language system were revealed. Since a significant number of concepts expressed by nouns in the Azerbaijani language are expressed in German by derivative adjectives, the number of adjectives in German is much larger. It should also be emphasized that from a morphological point of view, the grammatical features of the adjective in German are richer than in Azerbaijani.

Key words: *lexico-semantic classification, case and degree of adjective, short form.*

Арзу ДЖАБАРОВА

**СРАВНЕНИЕ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИХ И ГРАММАТИЧЕСКИХ
ОСОБЕННОСТЕЙ ПРИЛАГАТЕЛЬНОГО
В НЕМЕЦКОМ И АЗЕРБАЙДЖАНСКОМ ЯЗЫКАХ**

РЕЗЮМЕ

Данная статья посвящена сравнительному исследованию лексико-семантических и грамматических особенностей прилагательных в немецком и азербайджанском языках. В исследуемых языках прилагательное является третьей по объёму частью речи после существительного и глагола. В результате сравнительного изучения прилагательных в обоих языках были выявлены как сходства так и отличительные характерные особенности каждой языковой системы. Поскольку значительное количество понятий, выраженных существительными в азербайджанском языке, в немецком языке выражаются производными прилагательными, то и количество прилагательных в немецком языке намного больше. Необходимо также подчеркнуть, что и с морфологической точки зрения грамматические особенности прилагательного в немецком языке богаче, чем в азербайджанском языке.

Ключевые слова: *лексико-семантическая классификация, падеж и степень прилагательного, краткая форма.*